

- **שם המחקר :** בדיקת יעילות תכנית הכשרה למרפאים בעיסוק בחינוך המיוחד לפיתוח יכולות להעברת ידע והובלת יוזמות לקידום התערבות ממוקדת-השתתפות עבור תלמידים עם מוגבלויות
- **שנה :** 2025
- **סוג מחקר :** מחקר
- **מס' קטלוגי :** 890-714-2023
- **שמות החוקרים:** ד"ר יונת יבזורי, ד"ר מיכל ויסמן ניצן, ד"ר דנה ענבי
- **רשות המחקר:** מכללת אורנים

מגבלות, מחקרי המשך והשלכות יישומיות

מחקר זה נערך בסיוע מענק מקרן שלם.

ההשלכות היישומיות של המחקר

השלכות לפיתוח מקצועי ולמדיניות חינוכית: המחקר מדגים את היעילות של תוכנית הכשרה מובנית לפיתוח סוכני שינוי להתערבות ממוקדת-השתתפות במערכת החינוך. הממצאים מצביעים על הצורך בהטמעת תוכניות שיטתיות לפיתוח מקצועי של מטפלים ממקצועות הבריאות במערכת החינוך, בדגש על רכישת ידע תאורטי לצד כלים ליישום מעשי. ההצלחה בפיתוח שלוש-עשרה יוזמות מערכתיות שונות מראה כי השקעה בהכשרת סוכני שינוי יכולה להניב תוצרים מוחשיים לקידום השתתפות של תלמידים עם מוגבלויות. לאור זאת, מומלץ למשרד החינוך לשקול הכללת תפקיד "סוכן שינוי להשתתפות" במערכת כתפקיד מוגדר, עם הקצאת משאבים ייעודיים, כמו זמן, תקציב, סמכויות ומנגנוני תמיכה מתמשכים.

השלכות לפרקטיקה הקלינית-חינוכית: התוכנית הדגימה כיצד אפשר לגשר על הפער בין ידע מחקרי מבוסס-ראיות לבין היישום בשטח באמצעות תהליך מובנה של תרגום ידע (Knowledge Translation). המעבר שתועד מידע קונספטואלי לידע אינסטרומנטלי מספק מודל עבודה למטפלים בשדה. השימוש במפת הדרכים להעברת ידע (Participation-KT Roadmap) מאפשר למטפלים לתכנן ולבצע התערבויות מערכתיות ברמות מיקרו, מזו ומקרו. יתרה מזו, הכלים שפותחו במחקר, כגון סקר KBRCS וקריטריונים להערכת יוזמות, מספקים למטפלים אמצעים מעשיים למדידה ולהערכה של התקדמותם בתפקיד סוכן השינוי ולתכנון התערבויות עתידיות המותאמות להקשר הייחודי של כל מסגרת חינוכית.

המלצות למחקרי המשך

המחקר הנוכחי הניח בסיס חשוב להבנת התפקיד של סוכני שינוי בקידום השתתפות של תלמידים עם מוגבלויות במערכת החינוך. כיווני המחקר המוצעים יאפשרו להעמיק את הידע, להרחיב את היישום, ולבסס פרקטיקות מבוססות ראיות שיובילו לשיפור בהשתתפות של תלמידים עם צרכים מיוחדים במערכת החינוך בישראל.

1. הרחבת היקף המחקר והכללת אוכלוסייה נוספת: המחקר הנוכחי כלל מדגם קטן יחסית (15 משתתפות)

מקרב מרפאות בעיסוק ופיזיותרפיסטיות בלבד. יש צורך להרחיב את היקף המחקר כדי לבסס את

הממצאים ולהכליל אותם לאוכלוסיות נוספות, כגון מטפלים ממקצועות בריאות נוספים.

2. מחקר אורך לבחינת קיום היוזמות לאורך זמן. המחקר הנוכחי בחן את השפעת התוכנית במהלכה ובסיומה, אך לא נבדקה התמדת השינוי לאורך זמן. משום כך מוצע לבדוק שימור הידע של משתתפות התוכנית במשך הזמן, ואת התפתחות תפקיד סוכן השינוי במשך שנה עד שלוש שנים.
3. פיתוח כלי הערכה ומדידה מתקדמים: המחקר פיתח כלי הערכה ראשוניים לבחינת תפקיד סוכן השינוי, אך יש צורך בכלים מתוקפים ומהימנים יותר. תיקוף מעמיק של "סקר מרכיבי תפקיד מוביל שינוי בהשתתפות" (KBRCs) על מדגמים גדולים יותר ויצירת כלים נוספים למעקב ומדידה שוטפת של תהליכי שינוי.
4. חקר המנגנונים הארגוניים התומכים והחוסמים: הממצאים הצביעו על חשיבות הגורמים הארגוניים, כמו תמיכת הנהלה, משאבים ותרבות ארגונית, בהצלחת תפקיד סוכן השינוי. מוצעת בחינת מודלים שונים למיסוד תפקיד סוכן שינוי במערכת החינוך המגובה בתמיכה ארגונית ומוסדית.
5. פיתוח מודלים דיגיטליים והיברידיים להכשרה ולתמיכה: קיים צורך בפיתוח מודלים גמישים ונגישים כגון פלטפורמה דיגיטלית להכשרה של סוכן שינוי, מודלים מקוונים להכשרה של אנשי חינוך לנושא התערבות ממוקדת השתתפות, פיתוח אפליקציה לניהול ומעקב אחר יוזמות השתתפות במסגרות חינוכיות וכן בחינת השימוש בבינה מלאכותית, למשל chatbot, לתמיכה בסוכני שינוי ולייעוץ מקצועי.
6. חקר התאמת תוכנית הכשרה לפיתוח סוכני שינוי מקדמי התערבות ממוקדת השתתפות בארגונים נוספים שאינם מערכת חינוך: המחקר הנוכחי בדק את יעילות תוכנית ההכשרה למטפלים רק במערכת החינוך. מוצע להמשיך ולבדוק את יעילות התוכנית גם בארגונים נוספים כגון בארגוני הרווחה או בקופות חולים.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)